

Het Zondagochtend Concert

16 februari 2025 - Grote Zaal - 11.00 uur

Radio Filharmonisch Orkest
Groot Omroepkoor (instudering: Yuval Weinberg)
Gergely Madaras, dirigent
Boris Pinkhasovich, bariton

Pjotr Tsjaikovski
1840-1893

Romeo en Julia, fantasie-ouverture naar
Shakespeare in b (1869-80)

Serge Rachmaninoff
1873-1943

Cantate, op. 20 'De lente' (1902)
voor bariton, koor en orkest

César Franck
1822-1890

Deel 3 uit 'Psyché' (1887-88)
voor koor en orkest
Souffrance et plaintes de Psyche
Apotéose

Steun ons

Draag bij aan de toekomst van Het Concertgebouw, nu of later.
concertgebouw.nl/steun-ons

ONTDEK MEER

Op concertgebouw.nl/ontdek gaat een wereld voor u open.
U vindt er video's, interviews, verhalen, podcasts, concert-
registraties en nog veel meer. **Lees bijvoorbeeld het interview
met Saskia Voorbach, AVROTROS-presentator van
Het Zondagochtend Concert op concertgebouw.nl/voorbach.**

Verwacht in Het Zondagochtend Concert

23 feb - Grote Zaal

Dvořák's *Serenade voor strijkers* en Haydn's *Symfonie nr. 85*

2 mrt - Grote Zaal

Mozart's *Jupitersymfonie* & Chen Reiss zingt Beethoven

9 mrt - Grote Zaal

Dvořák's *Achtste* en Esther Yoo speelt Bruch en Tsjaikovski

16 mrt - Grote Zaal

Tsjaikovski's *Symfonie nr. 6*, Verdi's *Ouverture uit 'La forza del destino'*

23 mrt - Kleine Zaal

Barokke vioolmuziek door Charlotte Spruit & Friends

Zien we u binnenkort weer terug op zondagochtend?

De volledige concertagenda vindt u op concertgebouw.nl/zondag.

Deel uw concertbeleving op social media! #concertgebouw

Dit concert wordt via livestream uitgezonden en is ook na
het concert nog te bekijken: zie concertgebouw.nl.

Het Zondagochtend Concert wordt
elke week door AVROTROS rechtstreeks
uitgezonden op NPO Klassiek.

Liefde kan prachtig zijn, maar ook onverbiddelijk. Het ultieme liefdesdrama is Shakespeares *Romeo en Julia*, waarin de zoon en dochter van twee rivaliserende families doodgaan om bij elkaar te kunnen zijn. Het toneelstuk is ruim vierhonderd jaar oud, maar het inspireert tot op de dag van vandaag. Schilders, componisten, kinderboek-schrijvers en filmmakers maakten er hun eigen versie van, componist Leonard Bernstein baseerde zijn beroemde musical *West Side Story* erop en daarvan maakte Steven Spielberg in 2011 nog een pakkende filmversie.

Tragisch lot

In de negentiende eeuw was Shakespeare een rage bij de Russische adel. Tot de fans van het eerste uur behoorde ook Pjotr Tsjaikovski. Shakespeares dramatiek sloot prachtig aan bij diens heftige gevoelsleven. En in *Romeo en Julia's* onmogelijke liefde herkende Tsjaikovski zijn eigen frustraties als homoseksueel. Na langdurig fjnslijpen voltooide hij een gelijknamig orkestwerk waarin hij niet zozeer de verhaallijn volgt als wel de ingehouden dreiging ervan verklankt, soms met filmmuziekachtige intensiteit. Al in de broeierige beginmaten bewijst Tsjaikovski zich als een ware

sfeermeester; wat later zou hij dat talent ten volle benutten in zijn balletmuziek. Dit bijna religieuze begin verwijst naar Broeder Lorenzo, de vertrouwing die het gedoemde liefdespaar steunt maar de fatale afloop niet kan vrijdelen. De rivaliserende families maken hun entree met flamboyante, vinnige gebaren. Daarmee contrasteert het liefdesthema van *Romeo en Julia* – zo'n trage, emotioneel geladen melodie waarop Slavische componisten het patent lijken te hebben – en in het woelige vervolg raken die drie afzonderlijke thema's met elkaar verweven. Het tragische lot van de geliefden is onafwendbaar, en zo klinken ook de imposante slotmaten, ingeluid door een tranenpinkelende harp: als verdriet waarin berusting al besloten ligt. Vaak is Tsjaikovski een typische componist van het grote gebaar, maar in deze ouverture excelleert hij juist door ingehouden spanning en subtiliteit.

Cantate met een dubbel gezicht

Serge Rachmaninoff profileerde zich zó sterk als pianocomponist dat zijn koorwerken in een niche belandden. Toch hoor je juist daarin zijn aanleg voor sterke, expressieve melodieën. De *Cantate*, op. 20 'De lente' toont, zoals veel van zijn werken, een dubbel gezicht. Rachmaninoff roept hier aanvankelijk

een duistere sfeer op die zijn sombere imago nog eens stevig op zijn plaats zet. Maar net zoals in zijn pianoconcerten melancholie kan omslaan naar uitbundigheid, zo stijgt ook hier geleidelijk de emotionele temperatuur. En dat past bij de gezongen tekst, waarin een jaloerse man gedurende de kille wintermaanden plannen maakt zijn overspelige echtgenote te vermoorden, maar haar bij het aanbreken van de lente vergeeft. Saillant detail: Rachmaninoff componeerde het werk rond de tijd van zijn huwelijk, in 1902. Enkele jaren eerder had de mislukking van zijn *Eerste symfonie* hem in een diepe scheppings-crisis gestort, maar bij het componeren van deze cantate was hij aanzienlijk opgefleurd. Overigens vond hij achteraf dat het werk wel wat kleurrijker had mogen zijn, een mening die gedeeld werd door zijn collega Nikolaj Rimski-Korsakov. Die zei na de première: 'Wat jammer dat het in het orkest geen lente is.'

Eenzame zwerftocht

Veel ouder dan *Romeo en Julia* is de klassieke mythe van *Psyché en Eros* – ook zo'n verhaal dat steeds weer door kunstenaars werd gereanimeerd. Eén daarvan was César Franck, een Waalse componist die even dicht bij de Franse als de Duitse muziekcultuur stond. Duits

in zijn muziek is de doortimmerde constructie en de rijke meerstemmigheid; het Franse element hoor je in zijn sensuele klankkleuren en zijn liefde voor fluiten en andere houtblazers. In het verhaal wordt het meisje Psyché begeerd door de liefdesgod Eros – ook weer zo'n schijnbare mismatch. Voor gewone stervelingen is zij te mooi om waar te zijn, en uit angst voor eenzaamheid gaat ze de relatie met Eros aan, die als voorwaarde stelt dat hij zijn gezicht niet hoeft te tonen. Natuurlijk ziet zij dat toch op zeker moment, waarop ze verstoten wordt en dreigt weg te kwijnen. Uiteindelijk vergeven de goden haar, waarop ze met Eros herenigd wordt. Hier klinkt de ontknoping, waarin Psyché wanhopig probeert bij haar geliefde terug te keren en daar uiteindelijk in slaagt. Franck geeft haar eenzame zwerftocht weer met een treurige hobosolo en schildert vervolgens een weids orchestraal landschap waarin geleidelijk de zon lijkt door te breken. Om het hemelse karakter te versterken voegt zich een koor bij het orkest. En wanneer tegen het slot de instrumentatie steeds verder uitdunt lijkt alles te zweven; het aardse is ineens ver weg.

Michiel Cleij